

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Т.Элерстің "жетістікке Мотивация" тұлғаның жеке басын диагностикалау әдістемесі

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.11.2022СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/127058/>

4 курс студенті: Шылманбет Р.М
Оқытушы: Болтаева А.М
Эл-Фараби атындағы ҚазҰУ

Т.Элерстің «жетістікке Мотивация» тұлғаның жеке басын диагностикалау әдістемесі

Элерс сауалнамасы табысқа жету үшін тұлғаның мотивациялық бағытын диагностикалауға арналған. Табысқа жету мотивациясын зерттеуге арналған Т.Элерс сауалнамасы - сіздің табысқа жету мүмкіндігіңізді есептейді. Элерс тестінің сипаттамасы (сәттілік әдістері): табысқа деген мотивацияны анықтау үшін жеке тұлғаны диагностикалау кезінде Элерс мына позицияға сүйенді: табысқа деген мотивациясы басым тұлға тәуекелдің орташа немесе төмен деңгейін қалайды. Ол жоғары тәуекелден аулақ болуға бейім. Табысқа деген күшті мотивациямен табысқа деген үміт әдетте табысқа деген әлсіз мотивацияға қарағанда қарапайым, бірақ мұндай адамдар табысқа жету үшін көп жұмыс істейді, табысқа ұмтылады. Табысқа жету және сәтсіздікке жол бермеу мәселелерін мінез-құлық шешудің негізгі алгоритмдері үш жастан он үш жасқа дейін қалыптасады. Жетістікке жетудің барабар мотивациясы табиғи түрде қалыптасып, конструктивті түрде шынайы ынтымақтастықтың ерекшеліктерімен сипатталатын қатынастар жүйесі аясында ғана жүзеге асырылуы мүмкін және, ең алдымен, жеке деструктивті емес қысымның үйлесімді үйлесімі: жетістіктер үшін оң санкция және сәтсіздікке ұшыраған жағдайда қорламайтын қолдау.

Жетістікке деген мотивацияны зерттеуді ХХ ғасырдың ортасында Д.С.Макклелланд бастады, ол белгілі тақырыптық апперцетикалық тест (ТАТ) көмегімен жетістікке жету мотивациясының көріністеріндегі сапалы жеке айырмашылықтарды тіркей алды.

Табысқа жету және сәтсіздікке жол бермеу мәселелерін мінез-құлық шешудің негізгі алгоритмдері үш жастан он үш жасқа дейін қалыптасады.

Дж. Аткинсон, Х.Хекхаузен және т. б. іс-әрекеттің өзара тәуелділігі мен жетістікке жету мотивациясының сипатын шешуші түрде анықтайтын кем дегенде үш принципті мотивациялық вектор бар екенін көрсетті: жеке тұлғаның жетістікке жету ықтималдығы және жеке тұлғаның алдында тұрған қиындық туралы жеке субъективті идеялар; осы мәселенің субъектісі үшін маңыздылық дәрежесі және осыған байланысты, өзін-өзі бағалауды қолдауға және арттыруға деген ұмтылыстың күші; белгілі бір тұлғаның өзіне, басқа адамдарға және сәттілік пен сәтсіздік үшін жауапкершілік жағдайларына барабар жатқызуға бейімділігі.

Д.С.Макклелландтың көзқарасы бойынша жетістікке жету мотивациясы ересек жаста, ең алдымен, оқу арқылы дами алады. Л.Джевелл атап өткендей, «сонымен қатар, ол еңбек қызметі аясында дами алады, мұнда адамдар жетістікке байланысты барлық артықшылықтарды тікелей сезінеді».

Жетістікке жетудің барабар мотивациясы табиғи түрде қалыптасып, конструктивті түрде шынайы ынтымақтастықтың ерекшеліктерімен сипатталатын қатынастар жүйесі аясында ғана жүзеге асырылуы мүмкін және, ең алдымен, жеке деструктивті емес қысымның үйлесімді үйлесімі: жетістіктер үшін оң санкция және сәтсіздікке ұшыраған жағдайда қорламайтын қолдау

Нұсқаулық: Сізге 41 сұрақ ұсынылады, олардың әрқайсысына «иә» немесе «жоқ» деп жауап беру керек.

1. Егер екі нұсқаның арасында таңдау болса, оны кейінге қалдырғаннан гөрі тезірек жасаған дұрыс.
2. Егер мен тапсырманы 100% орындай алмайтынымды байқасам, мен оңай ашуланамын.
3. Мен жұмыс істегенде, Мен қолымдағының бәрін картаға тігіп жатқан сияқтымын.
4. Егер мәселелік жағдай туындаса, мен көбінесе шешімді соңғылардың бірі болып қабылдаймын.

5. Егер менде екі күн қатарынан мәселе болмаса, мен тыныштықты жоғалтамын.
6. Кейбір күндері менің жетістіктерім орташа деңгейден төмен.
7. Мен басқаларға қарағанда өзіме талапшылмын.
8. Мен басқаларға қарағанда мейірімдімін.
9. Егер мен қиын тапсырмадан бас тартсам, кейіннен өзімді қатты айыптаймын, өйткені мен онда жетістікке жететінімді білемін.
10. Жұмыс барысында маған демалу үшін кішкене үзілістер қажет.
11. Еңбекқорлық менің басты қасиетім емес.
12. Менің жұмысымдағы жетістіктерім әрқашан бірдей бола бермейді.
13. Басқа жұмыс мені қазіргі жұмысымнан қарағада көбірек тартады.
14. Айыптау мені мадақтаудан гөрі ынталандырады.
15. Әріптестер мені іскер адам деп санайтынын білемін.
16. Кедергілерді жеңу менің шешімдерімнің категориялық болуына ықпал етеді.
17. Менің шынайылығым әсер ету оңай.
18. Егер мен шабытсыз жұмыс жасасам, бұл әдетте байқалады.
19. Жұмысты орындау кезінде мен басқалардың көмегіне сенбеймін.
20. Кейде Мен бүгін не істеуім керек жұмысты ертеңге қалдырамын.
21. Тек өзіңізге сену керек.
22. Өмірде ақшадан гөрі аз нәрсе маңызды.
23. Егер мен маңызды тапсырманы орындауым керек болса, Мен ешқашан басқа ештеңе туралы ойламаймын.
24. Мен басқаларға қарағанда өршіл емеспін.
25. Демалыстың соңында Мен әдетте жұмысқа жақын арада шығатыныма қуаныштымын.
26. Егер Мен жұмысқа орналассам, оны басқаларға қарағанда жақсырақ және білікті орындаймын.
27. Маған көп жұмыс істей алатын адамдармен сөйлесу оңайырақ.
28. Менің жұмысым болмаған кезде мен өзімді қоярға жер таппаймын.
29. Жауапты жұмысты басқаларға қарағанда жиі орындауыма тура келеді.
30. Егер мен шешім қабылдауға мәжбүр болсам, мен мұны мүмкіндігінше жақсы жасауға тырысамын.
31. Кейде достарым мені жалқау деп санайды.
32. Менің жетістіктерім белгілі бір дәрежеде әріптестеріме байланысты.
33. Көшбасшының еркіне қарсы тұрудың мағынасы жоқ.
34. Кейде сіз қандай жұмысты орындау керектігін білмейсіз.

35. Егер менде бірдеңе дұрыс болмаса, мен шыдамсызданамын.
36. Мен әдетте өз жетістіктеріме аз көңіл бөлемін.
37. Егер мен басқалармен жұмыс жасасам, менің жұмысым басқаларға қарағанда тиімдірек.
38. Мен көп нәрсені аяқтамаймын, ол үшін аламын.
39. Мен жұмыс жүктелмеген адамдарға қызғанышпен қараймын.
40. Мен билік пен жоғары позицияға ұмтылатындарға қызғанбаймын.
41. Егер Мен дұрыс жолда екеніме сенімді болсам, мен өзімнің дұрыс екенімді дәлелдеу үшін төтенше шараларға барамын.

Нәтижелерді өңдеу.

Келесі сұрақтарға «**иә**» деп жауап бергені үшін 1 баллдан есептеледі:

2-5, 7-10, 14-17, 21, 22, 25-30, 32, 37, 41.

Ал келесі сұрақтарға «**жоқ**» деп жауап бергені үшін 1 баллдан есептеледі: 6, 13, 18, 20, 24, 31, 36, 38 және 39.

Келесі сұрақтар 1, 11, 12, 19, 23, 33-35 және 40 жауаптары есепке алынбайды. Ұпайлардың жалпы сомасы есептеледі. Табысқа жету үшін мотивация әдісін түсіндіру (Элерс тестінің нормалары): ұпайлардың қосындысы неғұрлым көп болса, табысқа жету үшін мотивация деңгейі соғұрлым жоғары болады.

Қорытынды:

1-ден 10 баллға дейін-табысқа жетудің төмен мотивациясы;

11 — ден 16 баллға дейін-мотивацияның орташа деңгейі;

17 — ден 20 баллға дейін-мотивацияның орташа жоғары деңгейі;

21 ұпайдан жоғары-табысқа деген ынтаның тым жоғары деңгейі.

Мазмұнды интерпретация

Зерттеулер көрсеткендей, орташа және жоғары табысқа бағытталған адамдар тәуекелдің орташа деңгейін қалайды. Сәтсіздіктерден қорқатындар тәуекелдің төмен немесе керісінше тым жоғары деңгейін қалайды. Адамның жетістікке — мақсатқа жетуге деген ынтасы неғұрлым жоғары болса, тәуекелге дайындық соғұрлым төмен

болады. Сонымен қатар, табысқа деген мотивация табысқа деген үмітке де әсер етеді: табысқа деген күшті мотивациямен табысқа деген үміт әдетте табысқа деген әлсіз мотивацияға қарағанда қарапайым болады. Сонымен қатар, табысқа жетуге ынталы және оған үлкен үміт артатын адамдар жоғары тәуекелден аулақ болады.

Табысқа жетуге ынталы және тәуекелге дайын адамдар тәуекелге дайын, бірақ сәтсіздікке жол бермеуге (қорғауға) ынтасы жоғары адамдарға қарағанда жазатайым оқиғаларға жиі ұшырамайды. Керісінше, егер адам сәтсіздіктерден аулақ болу үшін жоғары мотивацияға ие болса (қорғауға бағдарланған), онда бұл жетістікке жетуге — мақсатқа жетуге кедергі келтіреді.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.